

Riksdagen

Uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2018/19:49

Fredagen den 12 juli

§ 1 Utrikes frågor

Utrikesminister Margot Wallström

Återrapport från Europeiska unionens råd för utrikes frågor den 17 juni 2019

Information och samråd inför Europeiska unionens råd för utrikes frågor den 15 juli 2019

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Välkommen hit, utrikesministern och medarbetare! Vi börjar med punkten om återrapport från mötet den 17 juni.

Anf. 2 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

God morgon! Ni har ju fått ta del av den skriftliga rapporteringen från rådsmötet den 17 juni. Vi hade en informell lunch med Jordaniens utrikesminister Ayman Safadi samma dag som EU och Jordanien genomförde ett associationsråd med fokus på Jordaniens viktiga roll i regionen. Vid lunchen berördes också aktuella frågor gällande fredsprocessen i Mellanöstern, Syrien och den oroväckande situationen i gulfen. Vi passade på att fråga honom om lite olika saker.

Anf. 3 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor, så vi tackar för den informationen.

Vi går in på information och samråd inför mötet i rådet den 15 juli 2019. På bordet har delats ut utkast till rådsslutsatser om Irak. Där finns en A-punkt som kommer att skickas ut för samråd senare i eftermiddag, inför nästa vecka.

Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Vi ses i FAC på måndag i Bryssel. Höga representanten väntas ta upp aktuella frågor, som vanligt. Vi har fått information om att det som kan komma att tas upp är Sudan, Venezuela och Etiopien och förmodligen också Turkiets uttalade intentioner att fortsätta borra efter naturgas i Cyperns exklusiva ekonomiska zon. Hon kan också komma att återrapportera från toppmötet mellan EU och Ukraina och ministermötet mellan EU och G5 Sahel.

Anf. 5 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för den informationen.

Vi går vidare på rådsdagordningen med dagordningspunkten om Iran.

Anf. 6 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Det är inte så märkligt att rådet förväntas diskutera situationen i Iran. De ökande spänningarna mellan Iran och USA och fortsatta åtgärder för att förhindra att Iran lämnar kärnavtalet JCPOA kommer att stå i fokus. Inga rådsslutsatser förväntas.

Vi är förstas också från regeringens sida mycket oroade över de ökade spänningarna mellan Iran och USA. Vi kommer att verka för att ett enat EU fortsätter mana alla parter till återhållsamhet, deeskalering och dialog. Detta är väldigt angeläget i ett läge där risken är stor för missbedömningar och eskalering eller konflikt, inte minst med tanke på vad som har hänt i Hormuzsundet de senaste dagarna.

Vi tycker från regeringens sida att det är viktigt att FAC bekräftar EU:s fortsatta och intensifierade åtgärder för att förhindra att Iran lämnar kärnavtalet. Vi är oroade att Iran enligt IAEA:s rapporter har överskridit vissa gränsvärden i JCPOA gällande låganrikat uran. EU:s stöd till kärnavtalet är beroende av att Iran fullt ut fullgör sina åtaganden. Detta är en förpliktelse som åligger Iran.

Vid FAC avser jag att samtidigt betona att det är djupt beklagligt att USA har valt att lämna JCPOA och har återinfört och skärpt sanktionerna mot Iran. Överenskommelsen är väsentlig för att värna stabiliteten i regionen och för internationell fred och säkerhet. Mellanöstern är också vårt närområde, och kärnavtalet är viktigt för EU:s och Sveriges säkerhet.

EU:s åtgärder inkluderar etablerandet av kanaler för att underlätta legitim handel med Iran. Regeringen står bakom EU:s ansträngningar som – det vet ni – leds av E3, det vill säga Tyskland, Storbritannien och Frankrike.

Vi står också bakom det fortsatta arbetet med att etablera Instex, ett instrument för att underlätta handel med Iran avseende vissa varor. Vi har ännu inte tagit ställning till om vi ska gå med i Instex. Det är ett beslut som också måste bemyndigas av riksdagen. Men vi arbetar konstruktivt tillsammans med andra länder i EU för att se till att detta ska fungera. Sverige gjorde också den 28 juni tillsammans med sex andra EU-länder ett gemensamt uttalande till stöd för JCPOA och Instex.

Andra aspekter avseende Iran kan också komma att beröras vid FAC. En sådan är situationen för de mänskliga rättigheterna i Iran som – det vet vi alla – är mycket dålig och inte visar tecken på förbättring. I alla kontakter vi har med Iran framför vi tydliga budskap och vår oro över MR-situationen. Det gäller användandet av dödsstraff, begränsningar av yttrande- och pressfrihet, religionsfrihet, diskriminering av kvinnor och flickor, bristande respekt för minoriteters mänskliga rättigheter och ett begränsat fackligt utrymme, som ju alltid har varit en del av vårt budskap.

Anf. 7 HANS ROTHENBERG (M):

Tack, ministern, för genomgången!

Som vi från Moderaternas sida tog upp i utrikesutskottet i går ser vi att de aktiviteter som sker i Hormuzsundet och som ministern nämnde också är ett sätt att försvåra och underminera möjligheterna till en utvecklad

handel, då transportvägarna måste säkras. Detta är en otroligt viktig del av handeln. Det är inte bara principer utan något som måste fungera i realiteten. Det är viktigt att Sverige framför det i detta sammanhang.

När vi talar om Iran är det inte bara USA:s fel att det har blivit problem med kärnavtalet. En stor del av skulden ligger faktiskt också på Iran.

När man diskuterar Iran måste man också ta upp frågan om Irans aktiviteter mot sina medborgare i andra länder. Det handlar om förföljelser, trakasserier, utövande av våld och i vissa fall mord. När Iran diskuteras måste även detta upp på bordet. Detta framför vi som ett medskick.

Anf. 8 DANIEL RIAZAT (V):

Jag och Vänsterpartiet delar regeringens uppfattning och ståndpunkt i denna fråga. Läget är väldigt bekymmersamt med den eskalering som har skett speciellt den senaste tiden och även, som ministern påpekade, när det gäller mänskliga rättigheter och situationen för dem i Iran.

Jag tycker att ställningstagandet är bra, men jag undrar vad EU och den svenska regeringen gör för att också pressa USA i denna fråga. Det är ju ett faktum att de redan har lämnat avtalet. Det har inte Iran gjort ännu. Vad gör man för att få USA att balansera sin ton och inställning i denna fråga? Det kommer helt enkelt inte att fortsätta att vara "fredligt" om det fortsätter på det här sättet. Då måste alla parter vara med på detta.

Jag tycker att det är bra att EU ändå är med och håller en balanserad linje i denna fråga och att man kan balansera handelsfrågan med de andra frågorna. Man jag vill veta vad man gör för att pressa USA i denna fråga.

Anf. 9 PÅL JONSON (M):

Fru ordförande! Tack, utrikesministern, för föredragningen!

Vi delar uppfattningen att det är djupt beklagligt att USA lämnat avtalet. Vi konstaterar också att regeringen säger att man är oroad över att Iran genom två aktiva handlingar valt att bryta mot avtalet. Därför undrar vi om regeringen också är kritisk till Irans agerande. Jag tror att det är angeläget att vi som är anhängare av avtalet markerar att Irans agerande inte är acceptabelt och bör kritiseras – att man både anrikar och sparar uran i större omfattning.

Det var det ena. Det andra är de slutsatser som antogs i februari i år. Vi tycker att de var bra, för de hade en lite bredare ansats än vad regeringen markerade här. De lyfte också Irans agerande kopplat till Hizbullah, konflikten i Syrien och, som Hans Rothenberg tog upp, angreppen på personer i tredjeland. Vi vill gärna se ett brett ställningstagande.

Också kopplat till Hans Rothenbergs inlägg är Freedom of Navigation Act, som är exceptionellt viktig i Hormuzsundet för ett litet, handelsberoende land som Sverige. Jag skulle gärna vilja ha regeringens kommentarer till dessa tre frågor.

Anf. 10 ROBERT HALEF (KD):

Ordförande! Tack, utrikesministern, för föredragningen!

Vi har fått lite mer utförlig information från utrikesministern jämfört med vad vi fick i går i utrikesutskottet. Det känns mer tryggt att höra att man har tagit med religionsfriheten och även nämner Irans aggression i Hormuzsundet samt att man är kritisk till att Iran frångår, eller egentligen

bryter, överenskommelsen genom att anrika en större mängd uran. Samtidigt är fyra av fem möjliga parter fortfarande kvar i diskussionen och har inte lämnat överenskommelsen; det är hittills bara USA som har gjort det.

Det är bra att höra att man från regeringens sida kommer med kritik mot den aggression som i dag pågår mot utländska transporter i sundet. Att man lägger till religionsfriheten är viktigt för respekten för mänskliga rättigheter och för demokratiutvecklingen. Religionsfriheten handlar ofta mycket om diskriminering på grund av etnicitet eller religiös tillhörighet som minoriteterna utsätts för.

Jag instämmer i att Iran har stora geopolitiska ambitioner och är en stor maktspelare som är bidragande till en del konflikter i regionen. De är till exempel aktiva i Syrien och Jemen och stöder Hizbullah, och de hotar ständigt Israels existens och så vidare.

Det är viktigt att vi får grepp om kärnteknikutvecklingen, så att det inte på sikt leder till att vi har ett kärnvapenland i Mellanöstern – i vårt närområde.

Jag delar utrikesministerns uppfattning i denna fråga.

Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Jag tackar för det jag betraktar som medskick och stöd till våra synpunkter på hur man ska upp brott mot mänskliga rättigheter. Allt det ni har sagt här tycker jag stämmer väl in i den bilden, och jag betraktar det som viktiga medskick.

Det som har hänt från Irans sida är att man inom IAEA säger att man marginellt har överskridit gränsen för anrikningsgraden för låganrikat uran samt gränsen för lagerhållning av låganrikat uran. Detta är marginellt, för det innebär i sig inte att Iran kan tillverka kärnvapen. Det är vad man maximalt kan göra utan att uppenbarligen bryta mot kärnavtalet på ett sådant sätt att alla måste säga att det är kört.

I stort fortsätter Iran att följa kärnavtalet. Man ger även fortsättningsvis tillgång till inspektioner från IAEA, vilket är väldigt viktigt. >>> **Hemligt enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<<

Det som händer när USA har lämnat kärnavtalet är förstas att det är de hårdföra fundamentalistiska eller konservativa krafterna i Iran som nu har fått luft under vingarna. Det innebär också att det i Iran blir mycket mer av ett motstånd mot kärnavtalet och mot att reglera denna fråga på det sätt som JCPOA innebär. Detta i kombination med att man har en besvärlig ekonomisk situation gör att det är ett besvärligt läge för den politiska ledningen i Iran. Därför använder de alla de verktyg som de anser att de har till sitt förfogande, och det är detta vi ser nu.

Detta är heller inte bra. Det är inte bra för stabiliteten i regionen, och det är inte bra för möjligheten att behålla detta kärnavtal.

Vi markerar förstas också mot USA. I alla våra samtal säger vi hur olyckligt detta är. I alla bilaterala kontakter och i kontakter mellan EU och USA gör vi klart att vi tycker att de har tagit ett väldigt oroväckande steg. När vi säger oroväckande betyder det just att vi markerar tydligt mot detta beteende.

På samma sätt måste vi göra det mot Iran. Vi måste säga att Iran inte ska bryta mot avtalet eftersom det då kommer att bli ännu svårare att ta sig

tillbaka till något slags läge där vi kan tala med varandra och där vi också ser att vi kan behålla avtalet.

Detta är ett besvärligt läge. Iran tycker förstås att Instex kommer alldeles för sent för att hjälpa till. Det har verkligen sina problem – det är ju många företag som också har affärer med USA, och de utsätts för hårda påtryckningar.

Detta är ett besvärligt läge, men vi menar att det inte finns någon annan linje från EU:s sida än att hålla fast vid kärnavtalet. Det har trots allt fungerat under denna tid, och IAEA har tillåtit att inspektera. Vi måste vid sidan av, och genom alla andra kanaler, se till att vi för en dialog om MR och om vad vi tycker att Iran måste göra politiskt för att ändra på framför allt brotten mot mänskliga rättigheter.

Jag tar med mig detta som ett stöd för vår position. Jag tycker att det ganska väl täcker de flesta av de frågor som nämndes i rådsslutsatserna. Det är bara om ni har någonting direkt om rådsslutsatserna som ni behöver säga till.

Anf. 12 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Irak.

Anf. 13 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Här förväntas vi anta rådsslutsatser. Vi har varit drivande i att ta fram dessa rådsslutsatser, och vi har också fått starkt gensvar på våra prioriteringar.

Det finns en försiktig optimism när det gäller utvecklingen i Irak. Det har ju tagit väldigt lång tid att forma en regering och att få någon sorts styre i Irak. Läget är väldigt skört, och utmaningarna är jättestora. En sak som man ibland glömmer bort är frågan om vattentillgång i Irak. Jag vill nämna detta som en detalj. Irak är också hårt pressat av spänningarna mellan USA och Iran.

Vi tycker att EU har en viktig roll att fylla för att bidra till en långsiktigt fredlig och demokratisk utveckling i Irak. Jag, och vi, kommer att betona vikten av att EU stärker den politiska dialogen med Irak. Som ni vet är det också väldigt mycket pengar som går till Irak, både bilateralt och via EU.

Dialogen bör även omfatta regionala frågor. Vi vill att EU särskilt ska prioritera insatser för demokratiska reformer. Det är detta som saknas i Irak. Alla etniska och religiösa grupper samt kvinnor och män ska ha samma rättigheter och samma tillgång till resurser och inflytande. Regeringen verkar för ett även fortsättningsvis starkt EU-engagemang för att främja kvinnors deltagande i politiskt beslutsfattande i Irak.

EU bör stötta Irak i genomförandet av ekonomiska reformer. Sådana är nödvändiga för att bekämpa korruption, för att åstadkomma investeringar, för att stärka den privata sektorn och för att skapa en mer hållbar, grön och diversifierad ekonomi.

Vi vill också stärka samarbetet mellan EU och Irak rörande klimatrelaterade frågor.

Frågan om en säkerhetssektorreform är viktig för stabiliseringen i landet. Vi verkar för en aktiv roll för EU i denna process genom EUAM i Irak.

Ansvarsutkrävande för de allvarliga brott som har begåtts under konflikterna i Irak och Syrien, inklusive brott mot minoriteter, är en nyckelfråga för långsiktig fred och försoning i landet. I de rådsslutsatser som väntas antas finns också tydliga skrivningar om EU:s position i fråga om användningen av dödsstraff.

Anf. 14 TINA ACKETOFT (L):

Tack, statsrådet, för redogörelsen!

Jag hade Fredrik Malm på telefon sent i går kväll; han hade naturligtvis läst de svenska ståndpunkterna gällande Irak. Han – eller vi – vill göra medskicket att man bör vara tydlig vad gäller Iraks federala strukturer, det vill säga att man bör lyfta fram betydelsen av att hålla sig till de grundlagar som finns i Irak.

Nu ser jag i rådsslutsatserna att det faktiskt finns en passus – passus 5 – som tar upp just detta. Jag vill bara höra om utrikesministern kan tänka sig att göra en markering i denna fråga, så att man inte lyckas aktersegla de kurdiska rättigheterna genom att glömma att nämna dem.

Anf. 15 ROBERT HALEF (KD):

Ordförande! Tack, utrikesministern, för informationen och redogörelsen!

Jag har ett förslag på att lägga till ett ord i den mening där det står att regeringen anser att ”EU bör prioritera insatser för att främja fortsatta demokratiska reformer som bidrar till ett mer inkluderande irakiskt samhälle med lika tillgång till resurser”.

För mig kan resurser vara ekonomiska resurser, naturresurser eller någonting annat. Jag skulle vilja ha följande lydelse: Regeringen anser att EU bör prioritera insatser för att främja fortsatta demokratiska reformer som bidrar till ett mer inkluderande irakiskt samhälle med lika rättigheter och lika tillgång till resurser.

Jag tycker alltså att lika rättigheter borde finnas med – det är ett förslag från mig.

Jag har en avvikande mening när det gäller frågor om minoriteter. Jag vill att regeringen ska driva på i fråga om de kristnas och yazidiernas situation i Irak. Följande text har vi från Kristdemokraterna tänkt oss: Kristdemokraterna anser att den svenska regeringen och EU särskilt bör uppmärksamma de kristna minoriteternas situation i Irak och värna alla människors lika rättigheter och värde.

Islamiska staten har bedrivit en brutal och systematisk propaganda för att förgöra varje spår av de kristna folkgruppernas kultur och historia i landet. År av förföljelser av kaldéer, syrianer och assyrier har lett till att många kristna har flytt landet för gott, och många är interna flyktingar i den kurdiska regionen i norra Irak.

Nineveslätten och delar av Mosul dominerades av kristna invånare, som i dag möter stora hinder att återvända till sina hemtrakter. Sverige och EU behöver därför vidta konkreta åtgärder för att bistå Iraks kristna folkgrupper, för att ge stöd till återuppbyggnad och ökad säkerhet och för att möjliggöra återvändande.

EU har erkänt terrorgruppen Islamiska statens folk mord på Iraks ursprungsbefolkningar: kaldéer, syrianer, assyrier och yazidier.

EU stöder även regionalt självstyre på Nineveslätten och i Sinjar – det är två olika provinser – för att säkerställa dessa folkgruppers existens och framtid i landet. Den irakiska utrikesministern, som senast var på besök här i Sverige, var också positiv till bildande av regioner eller provinser i de nämnda områdena.

Kristdemokraterna anser att Sverige aktivt bör ge stöd till och verka för regionalt självstyre på Nineveslätten och i Sinjar. Kristdemokraterna vill även se riktat ekonomiskt stöd till konkreta projekt för återuppbyggnad och återvändande och för att skapa en hållbar och demokratisk utveckling på Nineveslätten.

Vi anser att EU nu har möjlighet att aktivt bidra i arbetet för att rädda Iraks kristna ursprungsbefolkning. I en sådan process anser Kristdemokraterna att Sverige ska vara pådrivande.

Anf. 16 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru ordförande! Tack, utrikesministern, för föredragningen!

Till att börja med står Sverigedemokraterna bakom Kristdemokraternas avvikande mening. Jag instämmer även i det som Robert Halef tidigare har nämnt.

Jag har en fråga till utrikesministern rörande ansvarsutkrävande i Irak. Det är naturligtvis en väldigt viktig fråga, och jag tror att samtliga partier i stort delar denna uppfattning. Inkluderas de brott som den irakiska regeringen begick när man invaderade Kirkuk och andra kurdiska provinser efter deras folkomröstning?

Anf. 17 HANS ROTHENBERG (M):

Tack ånyo för föredragningen!

Som sagt var är demokratiska reformer oerhört viktiga för att återupprätta ett fungerande Irak. Väl så viktigt är att det är ekonomiska reformer.

Jag noterade att utrikesministern nämnde att en viktig del av detta är att stärka den privata sektorn, och det är angeläget att Sverige också framför detta. Därmed står vi från Moderaternas sida bakom regeringens hållning i denna fråga.

Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Jag har inga andra åsikter. Jag tycker att det är otroligt viktigt att vi också talar om förföljelsen av kristna och av yazidierna. Det är ju någonting som vi hela tiden har engagerat oss i. Vi lyfter fram vikten av religionsfrihet och respekt för alla individers mänskliga rättigheter – inklusive etniska och religiösa minoriteter – i alla kontakter med irakiska företrädare samt när detta diskuteras i multilaterala sammanhang och i EU-sammanhang. Jag har ingenting emot att nämna det specifikt.

Det uppmärksammas ju av hela världen hur förföljelsen av kristna ser ut. Risken är att hela den yazidiska gruppen dör ut eller dödas. Jag har alls ingenting emot att säga detta. Det är beskrivit som minoriteter i rådsslutsatser, och detta inbegriper förstås också kristna.

Vårt svenska humanitära stöd och vårt utvecklingssamarbete med Irak fokuserar särskilt på de områden i Irak som är konfliktdrabbade – inte minst Nineveslätten, där ju många minoriteter har sina hem, och flyktingläger, där också internflyktingar befinner sig nu.

Sverige har också bidragit med 150 miljoner svenska kronor till minröjningsinsatser – inte minst i Nineveprovinsen, som ju är hårt drabbad av minering. Våra insatser riktas alltså också speciellt till den här typen av insatser.

Jag har därför ingenting emot att säga detta och vid tillfälle förstås nämna yazidierna speciellt. Man kan dock säga att även minoriteter täcks av det språk som finns i rådsslutsatserna.

Sedan har vi länge krävt att det måste finnas ett system för ansvarsutkrävande och lagföring för brott mot folkrätten som har begåtts i Irak. Därför har vi också gett stöd till FN:s utredningsgrupp, som vi vet förkortas Unitad. De finns sedan i början av året på plats i Irak, och de har också påbörjat bevisinsamling för brott som framför allt har begåtts av Daish. Vi förbereder också ett personalbidrag i form av att sekondera två personer till Unitad för att kunna hjälpa till med det här. Det är en väldigt viktig fråga.

Vi har varit pådrivande för att dessa rådsslutsatser också ska innehålla ett språk om vikten av ekonomiska reformer som skapar mer företagsvänligt klimat, bekämpar korrupktion och som främjar både investeringar och arbetstillfällen i landet. I utvecklingssamarbetet med Irak har vi 1 miljard svenska kronor för Sidas verksamhet och 30 miljoner för FBA, alltså Folke Bernadotteakademien, som har hållbart freds- och statsbyggande i Irak som övergripande mål och där den privata sektorn är samarbetspartner och aktör. Som i många andra länder i den här regionen gäller det framför allt att se till att man skapar både ett rättssamhälle och bekämpar korrupktion så att det blir möjligt för företag att investera och ha verksamhet i Irak.

När det gäller rättigheter talade jag faktiskt både om rättigheter och tillgång till resurser och inflytande. Vi har absolut tagit med detta.

Anf. 19 ORDFÖRANDEN:

Jag uppfattar det som att utrikesministern anser att det ställningstagande som Robert Halef läste upp ligger väl i linje med det som regeringen har som sin ståndpunkt. Därför frågar jag om det fortfarande finns en avvikande mening och vari den består i så fall.

Anf. 20 ROBERT HALEF (KD):

Ordförande! Tack, utrikesministern, för svaret! Jag är nöjd med svaret. Jag ställer mig bakom regeringens ståndpunkt i den här frågan, men jag står fast vid vår avvikande mening i och med att den är lite bredare och omfattar fler delar än det som utrikesministern redogjorde för.

Anf. 21 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru ordförande! Jag noterade inget svar om ansvarsutkrävande rörande den offensiv som den irakiska regeringen gjorde mot kurderna. Det är väl egentligen det som jag skulle vilja ha ett förtydligande kring. Jag undrar också om man kan gå in lite mer på det här med självstyre.

I likhet med Robert Halef står vi fortfarande bakom den avvikande meningen.

Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Som jag ser det måste ansvarsutkrävande omfatta alla krigsbrott, och det är det som också provas. Alla övergrepp som bryter mot folkrätten bör provas, och det får man göra även i de här fallen.

Anf. 23 ORDFÖRANDEN:

Jag säger sammanfattningsvis att det finns stöd för regeringens ståndpunkt, med avvikande mening från Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Centralafrikanska republiken.

Anf. 24 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Den här diskussionen väntas beröra det svåra läget i landet och EU:s engagemang. Det förväntas inga rådsslutsatser.

Regeringen tänker anföra att EU, Afrikanska unionen och FN tillsammans bör fortsätta att stödja den nytillträdde regeringen och vikten av att kvinnor, ungdomar och civilsamhället också inkluderas i förberedelserna inför valen som ska äga rum nästa år, 2020 eller 2021.

Regeringen avser särskilt lyfta upp det svåra humanitära och säkerhetsmässiga läget i Centralafrikanska republiken. Här kan EU ha en särskild roll när det gäller stödet till säkerhetssektorreform. Här utgör också EU:s träningsinsats, EUTM, redan en viktig delkomponent, och FN-missionen Minusca spelar också en viktig roll.

Vi förväntar oss att Frankrike vid detta rådsmöte kommer att föreslå att EU ska bidra med strategisk rådgivning till landets säkerhetsstyrkor genom en civil insats. Det ställer vi oss bakom, därför att vi ser att det behövs en sådan civil insats med ett begränsat och realistiskt mandat. Avsikten att verka för en sådan civilinsats i CAR framgick också i den svensk-franska deklARATION som skrevs under i Paris den 7 juni i år.

Anf. 25 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 7, Informell lunch med Moldaviens utrikesminister.

Anf. 26 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Det blir en informell lunchdiskussion om den politiska situationen i Moldavien med Moldaviens nya minister för utrikespolitik och europeisk integration, Nicu Popescu.

Nu är den politiska situationen i Moldavien stabil, men den nya regeringskoalitionen betraktas som skör. Den består ju av det proryska socialistiska partiet och proeuropeiska blocket ACUM och drivs främst av landets omfattande reformbehov och av ett gemensamt intresse av att avsätta den tidigare regeringen som var hårt kritiserad för oligarkstyre, korruption och maktmissbruk. Med en ny regering kommer också en ny vilja att påskynda reformer och förbättra samarbetet med EU. Man ser en vilja att närma sig EU.

Regeringen välkomnar den här utvecklingen, och vi tycker att Sverige och EU ska visa sitt stöd för den nya regeringens reformsträvanden

inklusive att återuppta makrofinansiering när de uppfyller villkoren för det.

Regeringen kommer att uppmana Moldaviens regering att fortsätta med reformer i linje med associeringsavtalet och frihandelsområdet med EU. Respekt för demokrati och rättsstatens principer kommer även i fortsättningen att vara ett grundvillkor för vårt samarbete.

Ni kommer att känna igen de här synpunkterna och betoningen på demokrati, eftersom vi även har gjort det här till vår utrikespolitiska prioritering nr 1 framöver. Det gäller förstås också här.

Anf. 27 PÅL JONSON (M):

Fru ordförande! Tack, utrikesministern, för föredragningen!

Man kan just nu se vissa paralleller mellan Ukraina och Moldavien. Man har en ny generation politiska ledare som har fått ett starkt mandat att bekämpa korruptionen, vilket skapar stora möjligheter, får man säga.

Jag antar att basen i arbetet med Moldavien framöver kommer att vara kopplat till införandet av associationsavtalet. Det är viktigt. Sverige är en stark och stor bidragsgivare till Moldavien, och jag skulle vilja veta om man på bilateral basis på något sätt kommer att intensifiera samarbetet med Moldavien. Jag tror att det är mycket angeläget för att på något sätt hålla i både Moldavien och Ukraina.

Jag vet också att det var möte i går mellan Zelenskyj och Sandu, och jag tror att det är väldigt angeläget att regeringen driver på detta både bilateralt och i EU-kretsen så att de här länderna faktiskt ska få förstärka sin orientering mot väst och EU.

Anf. 28 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Det är riktigt. Det finns en stor efterfrågan från den nya regeringen på strategisk rådgivning och tekniskt stöd, och det behöver de förstås också. Här är stödet både från EU och från medlemsländerna centralt.

Nu diskuteras till exempel att återuppta high-level advisers, och vi väntar framför allt på hur regeringen själv definierar behov och prioriteringar för att vi ska kunna svara mot det här. Men det är självklart att vi ska titta positivt på det och se hur vi kan stötta och hjälpa.

Vi har också biståndspengar att använda i vissa fall, inte minst för att hjälpa till med demokratiinsatser. Detta ska vi absolut svara upp mot.

Anf. 29 ORDFÖRANDE:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 8 om yttre aspekter av migration.

Anf. 30 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Rådet kan komma att diskutera externa aspekter av migration under den här agendapunkten som lades till i ett sent skede på initiativ av Italien och Malta. Det förväntas inga rådsslutsatser, och vi välkomnar en bred diskussion om migration vid FAC.

Vi tänker återigen betona vikten av en hållbar och bred ansats för en bättre hantering av migrationsfrågan. Vi tycker ju att EU solidariskt måste genomföra de beslut som redan har fattats för att gemensamt lösa migrationssituationen. EU ska ha ett effektivt och rättssäkert gemensamt asylsystem som också leder till en jämnare fördelning av asylsökande inom EU, och vi tycker att förhandlingarna om detta gemensamma asylsystem ska slutföras så snart som möjligt.

Regeringen kommer också att betona vikten av att EU:s migrationsrelaterade insatser längs alla våra migrationsrutter ska genomsyras av full respekt för internationell rätt inklusive mänskliga rättigheter. Skyldigheten att rädda liv måste upprätthållas.

Fortsatt stöd till och samarbete med UNHCR och IOM är av största vikt. Det gäller livräddande insatser, arbetet med frivilligt återvändande, återetablering och internationellt skydd också genom vidarebosättning.

Samarbete med tredjeländ måste ske i form av ett genuint partnerskap. Det måste vara i linje med våra långsiktiga mål för utvecklingssamarbetet och även där med respekt för internationell rätt inklusive principen om non-refoulement. Samarbetet för att motverka grundorsaker till ofrivillig migration är centralt, och det är också viktigt att stärka länders egen kapacitet att hantera alla aspekter av migration inklusive bekämpning av människosmuggling.

Anf. 31 ROBERT HALEF (KD):

Ordförande! Jag har en fråga som gäller återtagande av migranter som inte har asylskäl. Det nämns ingenting om det här. I övrigt tycker jag att det är bra ståndpunkter som regeringen har.

Jag skulle bara vilja veta hur EU jobbar med människor som söker sig till EU och som inte har asylskäl. Hur jobbar man gemensamt för att hjälpa dem tillbaka hem, helt enkelt?

Anf. 32 DANIEL RIAZAT (V):

Jag tycker att mycket av det som står i regeringens ståndpunkt är bra. Det är nästan så att den inte går ihop med den asylopolitik som vi har haft i Sverige de senaste åren, vilket är glädjande.

Däremot tycker jag personligen och även Vänsterpartiet att de avtal som man har med tredjeländer, till exempel med Turkiet och Libyens kustbevakning, är under all kritik och bör sägas upp omedelbart på grund av att man helt enkelt inte följer kraven på mänskliga rättigheter utan ständigt kränker dem. Därför vill vi från Vänsterpartiet anmäla en avvikande mening på den punkt som handlar om avtalen med olika länder, exempelvis Turkiet och Libyen, i enlighet med de skäl som Vänsterpartiet har framfört tidigare.

Anf. 33 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack för föredragningen, statsrådet!

Detta är känsliga frågor, och det är viktigt att ha balans i de olika ställningstaganden som görs på det här området.

För Centerpartiets del har vi sagt att vi vill att EU:s migrationspolitik ska vara så robust att överenskommelse eller partnerskap med tredjeländ inte ska behövas för att hindra migration. Det är liksom en gemensam målsättning vi har. Men om man under resans gång måste sluta den typen

av avtal måste det finnas som en grundpunkt att de grundläggande mänskliga rättigheterna ska värnas. Därför gäller det att detta finns med som balans.

När vi läser ståndpunkten lägger vi ju in en sak i de här meningarna, och det finns andra länder som säkerligen kommer att lägga in andra saker vad gäller långsiktiga migrationsdialoger. Jag skulle gärna vilja höra ministern ytterligare förtydliga vad vi ställer upp för bakgrund till den typen av mening, bara för att förtydliga den svenska ståndpunkten.

Det som också finns med i detta är att det måste finnas en systematisk uppföljning. För den typ av överenskommelse som görs finns det ändå reglerat vad som ska ske och inte, och då gäller det att det också finns uppföljning så att man kan se att uppsatta regler följs när avtal tecknas.

Anf. 34 PAULA BIELER (SD):

Fru ordförande! Det gläder mig mycket att man mer och mer diskuterar hur man kan motverka de bakomliggande orsakerna till ofrivillig migration; det är en viktig grund när det gäller att lösa frågan på lång sikt. Det är också någonting jag hoppas att man för in i kanske framför allt diskussionerna med tredjeländer. Det är ju ofta där det börjar – anledningen till att människor flyttar vidare. Det handlar inte bara om avtal utan också om att ha fokus på hur man kan lösa situationen i ursprungsländer eller länder som passeras på vägen.

Sverigedemokraterna kommer dock att anmäla avvikande mening här, precis som vi har gjort flertalet gånger tidigare när det gäller migrationsfrågan. Det handlar bland annat om vår övergripande syn att migration och asylfrågor i slutändan bör vara en nationell angelägenhet. Den fria rörligheten inom EU bygger på att den handlar om medborgarna inom EU, och i övrigt bör man ha den nationella kompetensen kvar. Det handlar också om att vi inte nödvändigtvis ser mottagande som det bästa sättet att hjälpa eller att det är så solidaritet bäst visas. Fokus på att skapa fler lagliga vägar är inte heller någonting vi efterfrågar, utan vi tycker att vägarna in borde gå genom vidarebosättning.

Däremot ser vi gärna att man utvecklar vidarebosättningen, och ”utveckla” är även det ord jag skulle föredra framför ”öka” när det gäller vidarebosättning. En ökning är inte nödvändigtvis det bästa per se, men däremot bör det finnas ett bra och välutvecklat system. I vissa länder kan det handla om att öka, och i andra länder kanske det handlar om att strukturera detta på ett annat sätt och se över om man kan utveckla systemet på bästa sätt. Vidarebosättning ska vara ett attraktivt och välfungerande system för alla ingående parter, såväl för mottagarländer och transitländer som – inte minst – för den som tvingas fly.

I den riktningen har vi alltså en avvikande mening.

Anf. 35 TINA ACKETOFT (L):

Jag har egentligen inte så mycket att säga, för den svenska ståndpunkten är ju densamma som vi har haft under ganska många år. Liberalerna ställer sig naturligtvis bakom den. Det innebär att vi föredrar en gemensam asyl- och migrationspolitik som är solidarisk och rättssäker, där det finns fler lagliga vägar in och där man hjälps åt att bekämpa bakomliggande orsaker. Det är nämligen det enda sättet vi kan få stopp på detta, naturligtvis.

Som det låter i Sverige nu kan man lätt tro att hela den här krisen har gått över. Under en period hade vi detta som en stående punkt på dagordningen i EU-nämnden, men det har varit ganska tyst i frågan under en tid. Det är naturligtvis inte för att krisen har gått över – vi vet ju att det fortfarande är fler människor på flykt än någonsin – men vad är det som nu gör att Italien och Malta har lyft upp frågan? Vet utrikesministern det?

Jag kan också tillägga att vi ju alltid skriker på Italien och Malta för att de betar sig illa. I själva verket är det dock så att vi kanske inte hade haft den här situationen nu om vi hade varit mer solidariska med Italien och Malta redan 2010, 2011 eller 2012 – när den här krisen utspelade sig hos dem. Men bara av nyfikenhet: Vad är det Italien och Malta vill ha upp för diskussion? Kan detta vara en möjlig väg för att på ett vettigt sätt få fart på diskussionen igen?

Anf. 36 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Jag tror att jag plockar upp tråden där Tina Acketoft slutade. Hon redogjorde för de principer man ju måste både fastställa och sedan utgå ifrån i allt man gör.

Naturligtvis måste vi, med våra partnerländer och i vårt grannskap, se till att vi undanröjer alla orsaker. Det kan handla om att bekämpa fattigdom eller se till att det finns utbildning för unga människor så att de inte känner sig tvingade att lämna sina länder för att kunna få en framtid. Det är någonting vi måste göra genom vår politik. Sedan måste vi ha en rättssäker hantering, och vi måste ha respekt för mänskliga rättigheter – inklusive i hur vi hanterar de människor som ändå känner sig tvingade att ge sig av på flykt. Vi måste också ha ett system där vi gemensamt fattar beslut om hur vi ska dela på detta ansvar och, ibland, den ekonomiska bördan liksom det ansvar som följer av detta. Det har hela tiden varit utgångspunkten från den svenska regeringens sida.

Det som just nu har gett upphov till att detta finns på vår dagordning är förstås bland annat de fartyg som fortfarande finns på Medelhavet. >>> **Hemlig enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen** <<< Behovet, som de ser det, av en långsiktig hantering av migrationsfrågor och vad de anger som skäl till att ta upp detta på dagordningen är att de skulle vilja se en mekanism – en så kallad structured permanent mechanism – som hanterar alla de känsliga frågorna i migrationspolitiken.

Det finns ett långvarigt, liksom historiskt, missnöje från dessa länder gällande hur EU har tagit sig an detta. Jag har också sagt förut i EU-nämnden att jag tycker att EU faktiskt har en skuld i detta. Man lyssnade inte tidigt nog i fråga om det som blev nästan ohanterliga problem för framför allt Italien och även Grekland.

De har alltså velat föra upp detta på dagordningen nu, men det är viktigt att komma ihåg att utgångspunkten för EU:s migrationsrelaterade politik och beslut mycket är att skydda migranter och förstöra nätverk för människosmuggling. Detta är nämligen en utbredd verksamhet, och man får inte underskatta dessa hänsynslösa människosmugglare. Det handlar även om att stärka libyska myndigheter och framför allt om att rädda liv – särskilt i relation till Libyen, eftersom det är ett land och en hamn varifrån mycket av detta utgår. Det är en besvärlig situation i Libyen.

Att utan vidare säga att man ska göra sig av med avtalet med Turkiet vore inte särskilt klokt. Man måste faktiskt ge dem ett erkännande för att

de hanterar så många människor. Det görs absolut inte perfekt, men de har gjort det. Det kan man inte komma ifrån. Det är inte så enkelt som att man kan bara säga att ”nu struntar vi i de här avtalen”, utan man måste försöka få dem att fungera. Vi måste försöka följa upp. Då handlar det också om att i dialogen med IOM och UNHCR se till att till exempel vidarebosättning fungerar.

Sverige är ett av de länder – det är en handfull – som har svarat på UNHCR:s vädjan om skyndsam vidarebosättning också av flyktingar som fördes från Libyen till Niger. Jag träffade själv dem som hanterar dessa frågor när jag besökte Niger. Under 2018 bidrog vi med vidarebosättning av 200 personer, och ytterligare 200 överförs under våren 2019. Det är inte ett stort antal, men det är ändå väldigt viktigt att få detta att fungera. Det visar att vi har respekt för de system som sätts upp och att vi ser till att vi lever upp till vårt ansvar.

Jag har alltså hört vad alla har sagt, och detta är vår position. Man måste arbeta utifrån ett antal principer, som Tina Acketoft återgav, och man måste försöka få ett system som fungerar för hela EU och där det finns respekt för folkrätten och mänskliga rättigheter.

Anf. 37 ROBERT HALEF (KD):

Ordförande! Jag fick inte svar på min fråga. Hur jobbar man på EU-nivå med återtagande av migranter som inte har asylskäl? Jobbar man med den frågan, eller är det upp till varje land att hantera det?

Anf. 38 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Det är kanske mer en fråga för Justitiedepartementet än en fråga för utrikespolitiken, skulle jag säga, men detta är ju en del av svårigheterna just nu – att se till att det finns ett system och att det finns en struktur. Det är förstås också därför som de här länderna vill upprätta mekanismer så att man gör detta förutsägbart och kontrollerbart. Jag har alltså inget riktigt enkelt svar till dig, Robert, men detta är förstås en viktig aspekt.

Anf. 39 PAULA BIELER (SD):

Jag vill bara haka på den tråden lite grann. Även om detta rent formellt, vad gäller förordningar och det som är på EU-nivå, förvisso är en justitiefråga är det klart att det är en utrikesfråga och en diplomatisk fråga när man ändå har tredjelandavtal – framför allt när det handlar om ursprungsländer. Det handlar om hur man kan säkerställa att länder återtar sina medborgare. Det är alltså bara ett medskick, även om jag när det gäller EU-nivån delar uppfattningen att det främst är en justitiefråga.

Anf. 40 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Det är riktigt på det sättet att vi i de bilaterala samtal vi har, till exempel med Irak, tar upp detta. Det gäller även när vi pratar med Libyen eller med företrädare för de länder där detta är en del av vardagen. Vi tar upp hur detta ska fungera och frågar hur de tänker om alla dessa migrationsfrågor. På så sätt är det alltså en utrikespolitisk fråga, men exakt hur det fungerar i det dagliga arbetet är kanske Justitiedepartementet bättre lämpat att svara på.

Anf. 41 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar då att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning, med oliklydande avvikande meningar från Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna.

Jag undrar om det finns några övriga frågor. Det gör det, så jag lämnar ordet till utrikesministern.

Anf. 42 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Fru ordförande! Under punkten Övriga frågor kommer jag att informera om EU:s Arctic Forum, som vi arrangerar tillsammans med utrikestjänsten och kommissionen i Umeå den 3 och 4 oktober. Jag kommer alltså att flagga för det. Det är första gången vi har ett sådant här arktiskt forum i EU, och det är väldigt viktigt inte minst utifrån klimatfrågan.

Jag vet också att Rumänien tänker informera om besök från den nya ledningen i Moldavien och att Polen tänker informera om att den polske utrikesministern har besökt Georgien och Moldavien. Polen vill också ta upp det möte om västra Balkan som ägde rum i Poznań i början av juli.

Anf. 43 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för den informationen.

Då tackar vi utrikesministern för i dag!

Anf. 44 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Tack så mycket!

§ 2 Allmänna frågor
Statsrådet Hans Dahlgren
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för allmänna
frågor den 18 juni 2019
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för
allmänna frågor den 18 juli 2019

Anf. 45 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet Hans Dahlgren med medarbetare välkomna hit. Vi börjar med återrapporten.

Anf. 46 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Jag har ingenting att tillägga till den skriftliga rapporten.

Anf. 47 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går in på information och samråd inför möte i rådet den 18 juli.

Anf. 48 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Den första punkten handlar om det finansiella ramverket för 2021–2027. Det är en informationspunkt. Det är inga beslut som ska fattas. Vid detta rådsmöte kommer det nya finska ordförandeskapet att informera om sin planering och sin process framåt när det gäller arbetet med den fleråriga budgetramen under hösten.

Vid Europeiska rådets toppmöte strax före midsommar enades stats- och regeringscheferna där i sina slutsatser om att det finska ordförandeskapet ska fortsätta att utveckla arbetet med den så kallade förhandlingsboxen. Man enades också om att nya diskussioner skulle hållas i Europeiska rådet vid det möte man har nu närmast i oktober. Siktet är inställt på en överenskommelse innan årets slut, som det nu heter.

Inför rådsmötet har ordförandeskapet meddelat att man kommer att skicka ut frågeformulär till de olika medlemsstaterna under sommaren. Man ska sedan hålla bilaterala samtal på ministernivå under september månad som förberedelse för diskussionen i oktober. Frågeformulären och de bilaterala samtalen ska behandla volymfrågan och de ska också ta upp siffrsättningen av förhandlingsboxen. Nu får vi äntligen komma till det stadiet där vi kan se lite grann hur de olika volymerna är tänkta.

Finländarna har satt upp ett ganska högt arbetstempo så här i början på sitt ordförandeskap. Den ambitionen stöder vi från regeringens sida.

Anf. 49 JOHN WIDEGREN (M):

Tack, statsrådet, för föredragningen!

Jag har lite funderingar på långtidsbudgeten kopplat till CAP, jordbruksbudgeten. När man läser senaste protokollen från rådsmötena spretar det ganska mycket. Det finns ett flertal länder som till och med förespråkar utökad jordbruksbudget. Det kommer såklart att leda till en större total budget. Är känslan att vi kommer att kunna landa ned så att det blir ungefär som vi har tyckt för svensk del, eller blir våra ambitioner för hårt motsatta av det stora antalet länder som vill bibehålla eller som vissa till och med öka jordbruksbudgeten?

Anf. 50 PÅL JONSSON (M):

Tack, statsrådet, för föredragningen!

Det finns kanske viss anledning att känna oro för budgetarbetet såtillvida att vi inte var helt tillfreds med arbetet för förhandlingsboxen som Rumänien drev. Vissa saker var bra. Man tog bort tanken på bolagsskatt och gemensamma medel. Men mycket av strukturen var inte helt till fyllest i linje med de svenska preferenserna.

Nu vet vi också att vi har en mycket viktig och också rätt så svår position att förhandla. Vi vet att det är många som vill se en expansiv EU-budget. Förhandlingarna kommer nu att komma in i ett kritiskt skede under finska ordförandeskapet. Jag undrar hur regeringen avser att agera för att få genomslag för den strama budgetlinjen och även den svenska rabatten inför det möte som kommer att ske i oktober.

Anf. 51 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru ordförande! Det är bra att det ser ut som att man har satt lite tempo på budgetarbetet. Även om det är mycket annat som har tagit kraft i diskussionerna under det senaste halvåret med både brexit och de olika valen är det ändå viktigt att vi får på plats vad det är för förutsättningar som gäller framöver. Om man tittar på både jordbruket och landsbygden handlar det om att man måste ha möjlighet att i tid kunna planera vad det blir för någonting i nästa skede. Det är värdefullt att statsrådet beskriver att det verkar som att man sätter fart från Finland och ökar på tempot i det.

Det frågeformulär som nu kommer, på vilket sätt kommer det att processas och förankras i riksdagen? Det är min fråga.

Anf. 52 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Jag börjar med John Widegrens fråga om jordbrukspolitiken och huruvida känslan är att vi kommer att landa på den position som vi vill ha. Det är väl inte riktigt den känslan man har. Vi kommer naturligtvis att göra vårt för att argumentera så tydligt vi kan för det. Men här är det ganska tydligt att vi har rätt så många på den andra sidan. Kommissionen har föreslagit en viss neddragning av volymen jämfört med innevarande budget. Men det är 21 medlemsstater som i ett slags upprop har ställt sig negativa till att man ens skulle göra den neddragningen. Här finns en betydande svårighet.

Till Pål Jonsson vill jag hålla med att vi inte varit så nöjda med den förhandlingsbox som rumänerna hade tagit fram och speciellt inte de förändringar som gjordes i den senaste versionen. Det är ett missnöje som delas av många. Det fanns resonemang kring formuleringarna i slutsatserna från Europeiska rådets möte i juni där man strök bort det som kunde uppfattas som något slags komplimang till rumänerna. Det var en ganska stram beskrivning av vad rumänerna hade gjort hittills.

Den viktiga frågan som Pål Jonsson ställer är förstås: Hur ska vi kunna få genomslag för våra prioriteringar här? Det är egentligen två led i detta. Det ena är att vi ska försöka arbeta så nära de likasinnade som möjligt och få den gruppen att bli så stor som möjligt. Där har vi en kärngrupp som består av Danmark, Nederländerna, Österrike och Sverige. Men vi har också en bredare likasinnad grupp där också stora länder som Tyskland och Frankrike ingår där vi har möjligheter att resonera om taktiken framåt.

Det är också ett närmast pedagogiskt uppdrag vi har från svensk sida att i alla våra bilaterala kontakter med alla de övriga medlemsstaterna förklara den svenska situationen. Jag brukar i mina kontakter med mina kollegor ha med det här diagrammet som visar hur olika länders medlemsavgift procentuellt ökar från den nuvarande perioden till nästa period. Den visar att den i svenska kronor räknat, om kommissionens förslag skulle gå igenom, skulle öka med 45 procent. Ingen har sett det diagrammet någon annanstans. Det är en viktig uppgift för oss att visa att det är fullkomligt otänkbart från svensk sida. Det förstår de när de ser tabellen. Vad det sedan leder till för resultat i slutändan vågar vi inte sia om just nu.

När det gäller frågeformuläret kommer vi naturligtvis att besvara de frågor som ställs helt i linje med de prioriteringar som regeringen drivit och som är förankrade här i riksdagen. Skulle det komma upp någon ny frågeställning som inte är behandlad på det sättet ska vi naturligtvis samråda på vederbörligt sätt.

Anf. 53 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för den informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 4, Presentation av Finlands ordförandeskaps prioriteringar.

Anf. 54 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Under den här dagordningspunkten kommer ordförandeskapet att beskriva sina prioriteringar för perioden från den 1 juli till den 31 december. De prioriteringarna är grovt, sammanfattade, att stärka EU:s gemensamma värden och respekten för rättsstatens principer. Det har man satt upp som nummer ett. Därefter är det att öka EU:s konkurrenskraft och sociala inkludering. Sedan är det att stärka EU:s ställning som en global klimatledare. Som en fjärde punkt är det att säkerställa medborgarnas övergripande säkerhet.

Det är bra och ganska givna prioriteringar som vi ser fram emot att arbeta med under finländsk ledning. Den här gången handlar det bara om information, ingen diskussion förväntas och inga beslut ska fattas.

Anf. 55 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för den informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Genomförande av den strategiska agendan.

Anf. 56 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Det här är en diskussionspunkt. Inga beslut ska fattas här heller. Det handlar den strategiska agendan som Europeiska rådet beslutade om vid toppmötet i juni. Den innehåller de övergripande prioriteringarna för det europeiska samarbetet under de kommande fem åren.

För att kort sammanfatta de prioriteringarna handlar det för det första om att skydda medborgarna och de grundläggande värden som Europeiska unionen bygger på. För det andra handlar det om att utveckla ekonomin genom stärkt konkurrenskraft genom tillväxt och sysselsättning. För det tredje handlar det om att bygga ett klimatneutralt, grönt, rättvist och socialt

Europa. För det fjärde handlar det om att lyfta fram Europas intressen och värderingar i världen. I den strategiska agendan finns också i allmänna ordalag beskrivet hur man har tänkt sig att nå resultat i fråga om prioriteringarna.

Finländarna skickade sent i går kväll ut ett underlag till medlemsländerna för diskussionen på torsdag. Det skickades till nämnden senare i går kväll. Som ni kanske har sett om ni hunnit det är det ett ganska omfattande underlag. Det gäller särskilt i annexet som innehåller ett rätt detaljerat kalendarium över när och var som olika frågor planeras tas upp. Vi har ännu inte haft möjlighet att granska det särskilt genomgående i Regeringskansliet. Det är inte heller meningen att det ska fattas några beslut om det på torsdag. Jag vill ändå här redogöra för några element som skulle kunna lyftas fram under diskussionen nästa vecka som svar på de två frågor som ordförandeskapet också har ställt i detta paper.

Ett sådant element handlar om betydelsen av att de prioriteringar som har gjorts i den strategiska agendan blir styrande för EU-kommissionens arbete men också för alla berörda EU-institutioner. De ska känna ett ansvar för att de genomförs. Det kanske är genom att arbeta systematiskt och noggrant följa upp hur prioriteringarna genomförs. På det sättet tror jag att det ska vara möjligt att nå konkreta resultat. En sådan noggrann uppföljning kan också stärka förtroendet för Europeiska unionen både bland våra medborgare och också ute i världen globalt. Att ordförandeskapet har uppföljningsambitionen tycker jag också bekräftas i underlaget.

Ett annat element som kan lyftas fram är vikten av att kunna diskutera horisontella frågeställningar som skär över fler politikområden på ett mer sammanhållet sätt. Jag tänker till exempel på frågor om rättsstatens principer, öppenhet i EU:s arbete och medborgarnas delaktighet i arbetet. När det gäller de horisontella konstellationerna har Europeiska rådet, allmänna rådet och Coreper ett särskilt ansvar att hålla ihop de diskussionerna. Men också andra rådskonstellationer kan förstås bidra till det. Sedan måste medlemsstaterna själva göra vad de kan för att integrera de horisontella aspekterna i den nationella politiken.

Det är ungefär med den huvudinriktningen som jag tänkte försöka besvara frågorna från ordförandeskapet vid mötet i nästa vecka.

Anf. 57 ORDFÖRANDE:

Ni har fått underlaget från ordförandeskapet utdelat på bordet. Det var nu en mycket fylligare ståndpunkt än vad som tidigare var utskickat, vilket är bra.

Anf. 58 PÅL JONSON (M):

Ordförande! Jag har bara en kort kontrollfråga. EU har ett antal strategiska dokument, till exempel den globala strategin. Jag är intresserad av att veta hur den strategiska agendan ska förhålla sig till ett sådant dokument som den globala strategin. Jag undrar också om regeringen gör värderingen att den strategiska agendan även kommer att påverka MFF och tillsättningen och kompositionen av den nya kommissionen som ska tillträda.

Anf. 59 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack, statsrådet, för en bra genomgång!

Den första frågan jag hade när jag satt och tittade inför mötet var just om genomförandet. Det var lite grann det som Finland här ger svar på. Det är oerhört välkommet. Det är en del att ha bra ståndpunkter och bra mål. Men det är genomförandet som hela tiden är utmaningen.

Vi hade gärna sett en tuffare klimatposition. Men det är ändå välkommet att det finns ett så stort stöd bakom det som det ändå landar ned i. Jag har en fundering. Om nu inte hela EU lyckades ställa sig bakom 2050-målet är det ändå så att en-och-en-halv-gradsmålet finns formulerat och tydligt för hela gemenskapen. På vilket sätt kommer det att finnas med som en murbräcka i det fortsatta arbetet även om vi inte lyckades få med oss alla på 2050?

Jag tror också att det är precis som statsrådet lyfte upp. Det handlar om att säkerställa respekten för grundläggande fri- och rättigheter och att rättsstatens principer ska vara vägledande även i det fortsatta arbetet för EU. Det är oerhört viktigt och välkommet att vi fortsätter att stå upp för det och tar den striden där den behövs.

Anf. 60 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! På Pål Jonsons fråga om hur den strategiska agendan förhåller sig till strategin föreställer jag mig att den strategiska agendan är övergripande. Det är den som gäller för helheten. Sedan ska den globala strategin – om den nu revideras framöver, det vet jag inte – vara ett sätt att förverkliga den övergripande strategiska agendan.

Man får utgå från att förhållandet mellan den strategiska agendan och MFF ska vara styrande, i den meningen att det är de strategiska mål som är uppsatta i den strategiska agendan som också ska reflektera vad unionen ska lägga pengar på. Sedan kommer det förstås att finnas andra intressen som gör sig gällande under det förhandlingsarbete som pågår under hösten.

När det gäller kommissionens sammansättning och relationen med den strategiska agendan vet jag inte riktigt hur den kommer att speglas. Det beror dels på vilka kommissionärer som medlemsstaterna nominerar, dels på att den person som så småningom utses till ordförande i kommissionen säkert kommer att ha en tanke om hur kommissionen ska vara organiserad. I det arbetet bör man, föreställer jag mig, ta stort intryck av hur den strategiska agendan har pekat ut vilka målen är för de närmaste fem åren. Därigenom finns ett samband, menar jag, mellan agendan och kommissionens sammansättning.

Jag ska även svara på Annika Qarlssons fråga om klimatmålet.

Europeiska unionen har tydligt ställt sig bakom Parisavtalet. Där är en-och-en-halvprocentmålet en murbräcka som Annika Qarlsson sa. Det kommer att på ett tydligt sätt manifesteras sig under halvåret framöver från Finlands sida.

Anf. 61 ORDFÖRANDEN:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 6, Meddelande från kommissionen om att ytterligare stärka rättsstatsprincipen inom unionen.

Anf. 62 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Det här är en eventuell informationspunkt. Vi har ännu inte sett meddelandet. Det finns en plan för att det ska presenteras den 15 juli, men vi är inte helt säkra på att det blir så. För den händelse att det blir så kommer kommissionen också att presentera meddelandet vid mötet med allmänna rådet på torsdag.

För det fall det ges tillfälle att ta till orda kommer jag förstås att välkomna det arbete som görs för att stärka rättsstatsfrågorna inom Europeiska unionen. Där finns, som bekant, skäl att vara orolig när det gäller utvecklingen i ett antal länder som är medlemmar i unionen. Därför är regeringen positiv till att ytterligare utveckla arbetet med rättsstatens principer.

Regeringen återkommer naturligtvis i ett senare skede till riksdagen med en ståndpunkt i sak om meddelandet från kommissionen, när det väl är publicerat och vi vet vad det står i det.

Anf. 63 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen. Om det blir en diskussion hörde ni statsrådet redogöra för vad Sverige tänker anföra i det här skedet. Jag uppfattar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi är på dagordningspunkt 7, Rättsstatsläget i Polen.

Anf. 64 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Fru ordförande! Det här är också en informationspunkt. Det är inget beslut som ska fattas, utan det handlar om en lägesrapport om situationen i Polen.

Som bekant var det i december 2017 som kommissionen aktiverade den bekanta artikeln 7.1 i EU-fördraget, med anledning av den oroväckande utvecklingen för rättsstatens principer i Polen. Anledningen till det är välkänd vid det här laget. Kommissionen meddelade att många nya lagar som hade antagits under flera års tid hade medfört allvarliga risker för rättsväsendets oberoende och för maktdelningen i Polen.

Sedan dess har det förts en dialog mellan den polska regeringen och kommissionen, företrädd framför allt av förste vice ordförande Frans Timmermans. Rådet har sedan kontinuerligt hållits underrättad och uppdaterad om utvecklingen, och det har i rådet hållits tre utfrågningar med Polen. Den senaste ägde rum i december förra året.

Det är inte osannolikt att det blir en fjärde utfrågning under hösten. Vi stöder förslaget, och vi hoppas att det så småningom kommer att finnas ett brett stöd för detta. Det finns fortfarande en rad utestående frågor som inte har hanterats av den polska regeringen.

Men det finns ett känt exempel på att Polen faktiskt gjort en förändring i enlighet med vad kommissionen har begärt, nämligen lagen om pensionering av domare vid Högsta domstolen. Genom att pensionsåldern i den lagen sänktes från 70 år till 65 år tvingades omkring en tredjedel av domarna i deras högsta domstol att gå i pension. EU-domstolen har alldeles nyligen konstaterat att lagen om Högsta domstolen strider mot EU-rätten och mot principen om domares oberoende. Både sänkningen av pensionsåldern och det faktum att avgörandet om att förlänga domarnas mandat hade lagts i presidentens händer har kritiserats i den aktuella domen från EU-domstolen.

2018/19:49
12 juli

Det här är förstås en principiellt viktig dom. Den följer domstolens tidigare praxis, och de domskäl som anges ligger väsentligen i linje med det som också den svenska regeringen brukar argumentera i mål om rättsstatens principer.

Det var redan i höstas som EU-domstolen fattade ett interimistiskt beslut med samma inriktning. Det ledde till att den polska regeringen ändrade lagen så att den tidigare pensionsåldern på 70 år gäller återigen. Det är alltså en eftergift som Polen gjorde gentemot kommissionen. Det visar i det fallet på en beredskap att följa EU-domstolens domar.

Samtidigt är det klart att detta berör bara en del av den polska rättsreformen och lagen om Högsta domstolen som har kritiserats. Det finns kvar en oro för att Polen allvarligt åsidosätter rättsstatens principer.

Vi kommer att få en uppdatering av läget vid allmänna rådets möte på torsdag. Det är inte säkert att det blir någon diskussion alls, men om det blir det kommer jag förstås att upprepa att vi behöver se fortsatta reformer i alla de utestående delarna som framför allt rör det polska rättssystemet. Regeringens uppfattning är tydlig att frågan måste stå kvar på rådets dagordning så länge som kommissionen gör bedömningen att det råder ett systematiskt hot mot rättsstatens principer i Polen.

Anf. 65 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Finns några övriga frågor på dagordningen?

Anf. 66 Statsrådet HANS DAHLGREN (S):

Det har inte anmälts några övriga frågor.

Anf. 67 ORDFÖRANDEN:

Tack för i dag! Trevlig semester, när den kommer.

§ 3 Jordbruk och fiske
Statsrådet Jennie Nilsson
Återrapport från möte i Europeiska unionens råd för jordbruk och fiske den 18 juni 2019
Information och samråd inför möte i Europeiska unionens råd för jordbruk och fiske den 15 juli 2019

Anf. 68 ORDFÖRANDEN:

Vi hälsar statsrådet Jennie Nilsson och medarbetare välkomna hit.
Vi börjar med återrapporten, som vanligt.

Anf. 69 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Återrapporten finns utskickad. Jag är beredd att svara på frågor, men jag tänkte inte säga något annat specifikt.

Anf. 70 ORDFÖRANDEN:

Det finns inga frågor.

Vi tackar för informationen.

Vi går in på information och samråd inför mötet i rådet den 15 juli och dagordningspunkten 3, Ordförandeskapets arbetsprogram.

Anf. 71 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ordförande! Finland har nu tagit över posten som ordförande i rådet. Som traditionen bjuder kommer de att vid rådsmötet den 15 juli presentera sitt ordförandeskapsprogram och prioriteringar.

Arbetet på jordbrukssidan kommer även i fortsättningen att domineras av förhandlingar om framtida CAP. Ordförandeskapet kommer eventuellt också att påbörja behandling av övergångsförordningar för CAP.

På jordbruksområdet prioriteras även marknadssituationen och jordbruksrelaterade handelsfrågor. Bioekonomin och skogsbruk lyfts också fram som prioriterade frågor. Vad gäller bioekonomi är ordförandeskapets ambition att anta rådsslutsatser på området.

På fiskesidan avser ordförandeskapet att i vanlig ordning fokusera på fastställandet av fiskemöjligheter för nästkommande år. Ordförandeskapet har också för avsikt att fortsätta diskussionen gällande kontrollförordning och den framtida Europeiska havs- och fiskerifonden, EHFF.

Anf. 72 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack, statsrådet, för föredragningen!

Från Centerpartiets sida anser vi att det är bra prioriteringar som lyfts upp av ordförandeskapet. Vi har även med tidigare statsråd Hans Dahlgren fått en liten hint om att det verkar vara fart i budgetarbetet. Vi anser att det är viktigt att undvika förseningar av hela budgetarbetet, men det gäller framför allt för den gemensamma jordbrukspolitiken. Förseningar skapar stor osäkerhet, så det är viktigt att det kommer på plats så fort som möjligt.

Vi anser också att det är välkommet att man prioriterar bioekonomin och skogsbruket i sitt arbetsprogram. Att det finns stor potential i Finland och Sverige är väl känt, men det är faktiskt en stor potential för hela EU. Det är därför värdefullt.

Jag vill också markera att det är oerhört viktigt att Sverige står upp för den nationella bestämmanderätten och beslutanderätten över skogsbruket, så att man inte går in och tafsar på de delarna.

Det är ett medskick i arbetet.

Anf. 73 ORDFÖRANDEN:

Jag antar att statsrådet inte har problem att ställa sig positiv till medskicket.

Anf. 74 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Jag tänker att det säkert finns andra frågor som vi kan ha konflikter om i stället.

Vi vill inte heller ha större förseningar än vad som är nödvändigt, och vi kommer att vara konstruktiva i förhandlingarna för att de ska leda framåt. Det har vi varit hela tiden. Men som en brasklapp kan vi konstatera att vi givetvis också är måna om att det blir en bra CAP även på teknisk nivå. Det ska inte slarvas. På så sätt känns det bra att Finland, som är ett like-minded land, tar ordförandeskapet i den här frågan.

Vår ambition är att vara konstruktiv och inte bidra till förseningar från svensk sida. Jag instämmer i allt Annika Qarllsson säger kopplat till att det är bra att bioekonomin prioriteras och blir tydlig. Sverige har stor samsyn med Finland i dessa frågor.

Anf. 75 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen.

Vi går vidare till dagordningspunkten 4, Reformpaketet för den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020.

Anf. 76 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ordförande! Vid rådsmötet den 15 juli kommer ordförandeskapet att be ministrarna att specificera hur de anser att politiken ska utformas för att leva upp till en högre ambition för miljö och klimat. Inför diskussionerna har ordförandeskapet ställt två frågor till ministrarna, som vi har delat med riksdagen.

Angående den första frågan stöder regeringen kommissionens förslag om den nya resultatorienterade modellen. Det är dock viktigt att den införs på ett sätt som ger incitament för medlemsländerna att införa effektiva åtgärder. Samtidigt har kommissionen en roll att aktivt säkerställa att detta sker i hela EU.

Regeringen stöder även förslaget om ett obligatoriskt miljöprogram i pelare 1, eco schemes, och kommissionens ursprungliga förslag om att höja nivån för örönmärkningen av medel till miljö och klimat i pelare 2 inom ramen för sektorsåtgärder och inom ramen för sektorsåtgärder i pelare 1.

Regeringen anser att ett generellt obligatoriskt villkor för miljö och klimat måste utformas så att åtgärderna blir effektiva. Erfarenheter från det nuvarande förgröningsstödet visar att det är svårt att utforma villkor som passar alla regioner, och det riskerar att leda till åtgärder som inte är effektiva. Kommissionens förslag behöver därför ändras.

Den andra frågan handlar om vilka ytterligare förbättringar som behöver göras av de reviderade förslagen. Regeringen anser att riktade miljö- och klimatåtgärder är de åtgärder som har bäst förutsättningar att möta en ökad miljö- och klimatambition på ett effektivt sätt. Några exempel är miljö- och klimatåtgärder för en ökad biodiversitet, bevarande av naturbetesmarker, förbättrad vattenkvalitet, ökad kolinlagring i mark och god växtnäringshantering. Det finns möjlighet att stödja dessa områden i dag, men det är viktigt att länderna prioriterar detta.

För att säkerställa att vi når en högre miljö- och klimatambition i Europas jordbruk är det avgörande att det avsätts tillräckligt med resurser för miljö och klimat i både pelare 1 och pelare 2. Miljö- och klimatåtgärder i de båda pelarna bör ses som ett sammanhållet paket. Regeringen anser också att det är viktigt med innovation, kunskapsutveckling, kunskapsöverföring och rådgivning för att åstadkomma ökad produktivitet och hållbarhet.

Vad gäller grundvillkoren välkomnar regeringen i huvudsak den reviderade förordningstexten, som ger bättre förutsättningar för att grundvillkoren ska bli effektiva. En förbättring jämfört med kommissionens förslag är förtydligandet av möjligheten att rikta grundvillkoren till regioner och företag på ett sätt som gör att de blir relevanta.

Regeringen anser att det krävs förenklingar i reglerna för sanktioner vid mindre avvikelser från grundvillkoren. Här vill regeringen se att sker ytterligare arbete på teknisk nivå. Systemet för hantering av små fel är resurskrävande för myndigheterna och skapar oro hos lantbrukaren eftersom små fel i vissa fall kan leda till stora sanktioner. Fokus bör i stället läggas på de lantbrukare som begår allvarliga fel.

Anf. 77 ANNIKA QARLSSON (C):

Tack, statsrådet, för en bra genomgång!

Att miljö- och klimatåtgärder ska prioriteras inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken är något som Centerpartiet drivit länge. Att döma av det underlag som vi fått ta del av ser förhandlingarna ut att gå i rätt riktning. Vi tycker också att det är positivt att ordförandeskapet prioriterar klimat och miljö i CAP:en.

En aspekt som inte är så framträdande i regeringens ståndpunkt som man kanske kunnat önska är den viktiga kopplingen mellan en konkurrenskraftig sektor och dess förmåga att bidra till mer klimat- och miljöåtgärder.

I stort tycker vi att regeringens ståndpunkt ser bra ut, men vi skulle gärna se att man trycker mer på att vi nationellt ska ha större makt över sanktioner för att få bort oproportionerliga sanktioner för småsaker. Vilka bedömningar gör statsrådet när det gäller möjligheten att få igenom detta i rådet?

Anf. 78 TINA ACKETOFT (L):

Tack så mycket för redogörelsen!

Min fråga knyter an till Annikas. Vi står helt klart bakom regeringens ståndpunkt, och vi har samma fokus som vanligt: marknadsmässighet, effektivitet, regionalisering, fokus på klimat och miljö, innovation och kunskap och så vidare. Regeringens ståndpunkt andas också verkligen att man ser problemet med att nå dit vi vill.

Längst ned på s. 4 under rubriken "Fortsatt behandling av ärendet" står att det finns en osäkerhet kring den fortsatta förhandlingen. Gäller den osäkerheten form eller innehåll? Vad är det som är osäkert? Och för att fylla på Annikas fråga: Hur ser statsrådet på möjligheten att detta ska gå Sveriges väg?

Anf. 79 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru ordförande! Tack, statsrådet, för föredragningen!

Till att börja med är det glädjande att kommissionen har öppnat för att se över utformningen av regelverket om sanktioner för grundvillkoren så att konsekvenserna av mindre fel minskar. Sverige verkar få som Sverige vill – bra jobbat!

Det är också bra att regeringen avser att hålla i frågan för att föra den i hamn och att ni pekar på vikten av effektivitet, relevans och lantbrukarnas delaktighet. Det är bra med höjda miljöambitioner, inklusive öronmärkta pengar i pelare 1 och 2 för riktade miljöinsatser, och fokus på innovation och kunskapsöverföring – det senare inte minst i ljuset av OECD-rapporten om Sveriges innovationsstatus.

Men jag undrar över det som står i ståndpunkten om att regeringen är ensidigt positiv till att kravet på införande av ett växtnäringssystem förs bort från grundvillkoren och ska ske inom ramen för rådgivning. Jag kan se fördelar med det. Det är en lättnad för svenska lantbrukare att det fortsätter att vara frivilligt. Det är bra att det inte kan ge sanktioner och att vi kan behålla vårt befintliga system.

Men växtnäringssystemen och övrig rådgivning har varit framgångsrika, inte minst inom Greppa näringen; det är en framgångssaga. Sverige har samtidigt ökat produktiviteten och minskat utsläppen av både kväve och fosfor. Om fler Östersjöländer gjorde den resan skulle det väsentligt kunna minska växtnäringssläckaget till Östersjön och bottenböden. Detta skulle uppnås om det vore en del av de obligatoriska grundreglerna.

Jag vill höra regeringens åsikt. I detta läge skulle vi väl spela en positiv roll om vi tog lite nackdelar – för det skulle bli lite nackdelar för Sverige om man återgick till kommissionens ursprungliga förslag. Är det inte värt det, undrar jag. Eller finns det annat som gör att andra EU-länder ändå kommer att genomföra en effektiv rådgivning om växtnäring till sina lantbrukare?

Anf. 80 JOHN WIDEGREN (M):

Ordförande! Tack, statsrådet, för dragningen!

Jag instämmer – jag tycker att mycket är bra i detta, och det känns som att vi mer och mer landar i något konkret, som man verkligen kan ta på.

Jag instämmer lite i den oro som Staffan Eklöf lyfter upp gällande växtnäringen runt Östersjön. Jag hoppas att det finns konkreta planer för hur detta ska hanteras, för jag tror att svenska lantbrukare är ganska duktiga när det gäller att minska släckaget av växtnäringssämnen.

Sedan tänker jag också på förgröningsstödet. Man talar om att det ska bli grundvillkor på ett annat sätt. Detta har inte varit bra under den gångna perioden. Det har funnits rätt mycket tveksamheter i detta, så det är oerhört viktigt att vi landar i något bättre när det gäller förgröningsstöd med fokus-arealer och annat så att det blir mer konkret och framför allt likställt runt

om i EU. Det har, vad jag förstår, varierat stort i EU hur man har tolkat detta med förgröningsstöd. Det bör också på ett sätt stärka våra möjligheter att konkurrera, precis som Annika lyfter upp. Konkurrenskraften måste vara nummer ett i detta.

Där landar vi också när vi kommer tillbaka till miljö- och klimatåtgärder. När man läser protokollen från rådsmötena ser man att det fortfarande spretar ganska mycket när det gäller miljö och klimat. Vissa vill inte alls ha med detta i pelare 1 längre medan andra, som vi till exempel, vill lyfta upp det och vill att det ska bli viktigare.

När vi jobbar med miljö- och klimatfrågorna och har höga ambitioner ska vi hela tiden tänka att vi får vara lite egoistiska. Hur landar detta på bästa sätt för Sverige så att vår konkurrenskraft stärks av de miljö- och klimatåtgärder som går att vidta i den nya CAP:en?

Men på det stora hela tycker jag att ståndpunkten är bra. Det finns som sagt frågetecken kring växtnäringen, så det vore bra om statsrådet ville redogöra lite för det.

Anf. 81 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Jag ska försöka reda ut dessa frågor. Om vi glömmer någon får ni påminna. De går nämligen i varandra lite grann, och jag tänker svara på dem samlat och lite övergripande. Sedan kommer jag också att be om en del förtydliganden på mer teknisk nivå, inte minst när det gäller den sista frågan om växtnäring.

Generellt sett uppfattar jag att det finns ett ganska starkt stöd för den position som vi har angivit som den svenska ståndpunkten. Den ligger också i linje med den position som vi flera gånger har diskuterat och förankrat hos riksdagen.

Däremot är det givetvis helt rätt att ju närmare vi kommer skarpa lägen, desto mer kommer djävulen att sitta i detaljerna, om jag får uttrycka mig på det sättet. Det har initialt i Bryssel funnits en stor samsyn, större än jag kanske trodde, i exempelvis miljö- och klimatfrågor. Det finns det fortfarande på den rent övergripande nivån.

Det var väl John som sa att Sverige bör agera på ett sätt som ger ett utfall som gynnar Sverige givet att vi är duktiga på detta. Det finns andra länder som har exakt samma ingångsvärde men inte är duktiga på detta, om jag får uttrycka mig på det sättet. Därmed kommer det så småningom att bli en huggsexa kring det tekniska när man ska lägga fast nivåerna så att man får bra system när det gäller både det övergripande och de tekniska detaljerna – utan att det blir för regeltungt. Någonstans är det hela tiden det som detta vägs emot.

Jag tror att vi fortfarande har en ganska bred samsyn, men självklart kommer detta att bli komplicerat i vissa frågor. Jag gör ungefär samma analys gällande vilka frågor som kan bli bekymmersamma som ni gör när ni på olika sätt lyfter frågor kring bordet här.

Vi kommer också i vissa lägen att behöva prioritera när det gäller var vi kör hårt. Jag tycker att jag ganska tydligt ser att det ändå ger effekt när man tydligt går in och markerar en fråga. Ett av de tydligaste exemplen är kanske att vi får väldigt bra genomslag för den fråga vi har drivit kopplat till sanktioner. Där ser det nu ut som att vi får med oss de andra länderna i ministerrådet på den typen av frågor nästan exakt så som vi har drivit dem från början.

Detta visar ändå att det går att göra skillnad. Det gäller bara att vi prioriterar de frågor som är viktigast för oss när det gäller att göra denna typ av skillnad. Detta var en given och enkel fråga, och vi kommer kanske att behöva göra fler sådana prioriteringar under resans gång. Då behöver vi givetvis ha en diskussion kring hur de prioriteringarna bör se ut och om vi behöver nypa ned dem.

Tina Acketoft frågade vad formuleringen om att arbetet är osäkert betyder; jag har inte den exakta formuleringen framför mig just nu. Min medarbetare får gärna kommentera de tekniska detaljerna lite mer.

Det är klart att det just nu finns många osäkerhetsmoment givet att vi precis har haft ett val och kommer att få en ny kommissionär och ett nytt parlament. Folk byts också ut i många länder. Bara under den korta tid jag har varit där har regeringar bytts ut, vilket betyder att det, när det finska ordförandeskapet nu tar över och vi dessutom är i ett läge där vi i hög grad går in på tekniska detaljer, inte är helt givet att man kan räkna ut exakt hur alla kommer att agera, och inte heller hur stort intresset är för att exempelvis hålla farten uppe, om vi nu tar den frågan som exempel.

Det som framför allt bekymrar mig just nu är att vi kanske riskerar att behöva backa tillbaka en del och börja om på positioner som vi egentligen redan har passerat förbi. Detta vet vi inte ännu, men det är en sådan sak som skulle kunna hända och där vi behöver ha någon form av bevakning. Sedan får min medarbetare redogöra mer konkret för de tekniska detaljerna.

Jag kan också återigen betona att det för mig känns bra att det är Finland som nu går in som ordförandeland, inte bara för att vi tycker likadant som dem i många frågor – dock inte alla, ska jag vara tydlig med. Det är ett land där det precis som i Sverige är ordning och reda och där man sköter saker och ting enligt protokoll och transparent och öppet. Jag tror att det ur svensk synpunkt är viktigt att själva arbetsformerna blir bra givet var vi befinner oss i förhandlingarna. Då känns det bra att det är ett land som Finland som går in som ordförande just nu.

När det gäller att växtnäringen förs bort lämnar jag över till min medarbetare som kan de tekniska detaljerna. Detta är en fråga där det finns för- och nackdelar med hur man väljer att hantera den. Det är en fråga som för svenskt lantbruk å ena sidan innebär en förenkling så som förslaget ser ut just nu. Å andra sidan måste detta återigen vägas mot den eventuella risken för att det totala genomslaget blir dåligt. Jag låter min medarbetare kommentera på teknisk nivå vad valet gäller. Vi har i nuläget inte valt att ha någon stark synpunkt på det förslag som kommissionen lagt fram när det gäller detta exempel.

När det gäller konkurrensneutraliteten är det tråkigt om den inte framgår tydligt. Jag tycker att den gör det här, och den finns alltid med i alla Sveriges talepunkter. Den är ett av de viktigaste ingångsvärden vi har, inte minst kopplat till att vi totalt sett är det mest budgetrestriktiva landet av alla, skulle jag vilja säga. Detta får effekt på fonderna. Det är klart att det från en svensk position är ohyggligt viktigt att förslagen utformas på så sätt att vi når största möjliga konkurrensneutralitet mellan länder och att alla regler och annat som vi inför är så ändamålsenliga och effektiva som möjligt. Det gäller sanktioner och är överförbart även på alla de andra tekniska delarna.

Därmed konstaterar jag att det finns synpunkter på detaljnivå som jag lämnar över för att det inte ska bli fel.

Anf. 82 Departementssekreterare ANNIKA SVANTESSON:

Jag ägnar huvuddelen av min tid åt den gröna arkitekturen och förhandlingarna.

Det var många frågor, som delvis kommer att överlappa varandra. Men jag tar detaljerna i de olika frågorna.

När det gäller större makt över sanktionerna är detta vårt ändamål, men det är oerhört komplicerat. Det står en liten del i förordningarna, och det finns massor i vägledningarna och i sekundärlagstiftning.

Jag tror att Generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling har förstått vad vi vill, och man ska förhandla med Generaldirektoratet för hälsa och livsmedelssäkerhet och andra i Bryssel som håller hårt i detta.

Vad jag förutser är att vi kommer att få ett samarbete runt att gå ned i de tekniska detaljerna och hitta lösningar i syfte att minska konsekvenserna av dessa mindre sanktioner, som upptar en stor del av systemet. Det handlar om att göra detta på ett sätt så att vi hjälper Generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling att vinna denna match i Bryssel. Dörren står vidöppen där nu, så vi kommer att lägga stort fokus där.

Syftet nu är inte att Jennie eller de andra ministrarna ska tala om hur det ska gå till, utan det vi nu säger på rådet är bara att Jennie understryker att detta är prioriterat för Sverige. Det är syftet med denna talepunkt.

Osäkerheten om förhandlingarna gäller framför allt att många medlemsstater, inte minst i förhållande till miljöåtgärderna, säger att det beror på hur stor budget man får till CAP.

Det handlar också om att detta är ett komplext förslag. Europaparlamentets förhandling om detta komplexa förslag med dessa olika komponenter är en annan resa. Det vi har vunnit i förhandlingarna om rådets position måste vi vinna en gång till. Det är detta vi menar med osäkerhet.

Jag går vidare till växtnäringsverktyget. Jag vill understryka att vi har bedömt att det vore en extremt ineffektiv användning av resurser att lägga fram detta förslag som grundvillkor. Då skulle varje liten bonde och varje litet fält digitaliseras.

Flytten till rådgivning innebär att det är obligatoriskt för varje medlemsstat att ta fram ett sådant här verktyg som ska stödja beräkningarna. Det är inte frivilligt för medlemsstaterna. Däremot är det frivilligt för lantbrukarna att använda detta.

Så är det också med Greppa näringen. I Sverige har vi målinriktat jobbat med vilka gårdar som står för den största läckagerisken och riktat rådgivningen och informationsinsatserna till dem. Stina Olofsson, projektledare för Greppa näringen, deltog i en holländsk konferens om just grön arkitektur där hon berättade om Greppa näringen för att inspirera andra medlemsstater.

Vad vi nu är ute efter är att texten i förordningen inte exakt föreskriver hur verktyget ska se ut. Det är många länder – inte alla, men flera – som redan har verktyg, och vi är ute efter att vi ska kunna få bygga vidare på dem. Det är syftet.

Det handlar alltså om resurseffektivitet. Våra människor på Jordbruksverket säger också att det handlar om motivation – om att få lantbrukarna med på att såväl deras ekonomi som miljön kan må bra av detta. Det är där nyckeln till framgång sitter; det handlar inte om hur verktyget i sig är utformat.

Jag vill säga en sak till om hur vi landar i konkurrenskraft. En av de viktigaste frågorna är att vi driver en ökad öronmärkning. Sverige använder en stor andel av vår CAP-budget för miljöåtgärder. När vi driver på för att en större andel av CAP i hela EU borde gå till miljöåtgärder driver vi också fundamentalt på för en likställd konkurrenskraft. Det gör vi även på andra sätt, precis som Jennie sa.

Det nämndes tidigare något om förgröningsstödet och om att gå bort från grundvillkoren. Ett av de stora framstegen här är från vårens förhandlingar, och Sverige har varit starkt drivande i detta. Det handlar om att vi ska få rikta detta så att det blir effektivt. Det är precis som med skogsundantaget – vi ska inte tvinga norrländska bönder att genomföra meningslösa åtgärder som inte har miljönytta där. Detta är en motsägelse, för om man vill att villkoren ska vara lika blir det väldigt fyrkantigt.

Men när det gäller den nya leveransmodellen, som Jennie inledde med, ska kommissionen godkänna hur vi implementerar detta. Den processen får vi räkna med att kommissionen säkerställer, så att det finns en motivering till hur miljönyttan ska uppnås och hur vi ska rikta detta.

Anf. 83 STAFFAN EKLÖF (SD):

Jag tackar för svaret om bland annat växtnäingsfrågorna.

Det har ju varit en framgångssaga i Sverige. Man har ökat produktiviteten och lönsamheten och minskat växtnäingsläckaget. Det har varit frivilligt, och detta har fungerat väl i Sverige.

Men en skillnad mellan Sverige och vissa andra länder i EU är att vi i Sverige har lantbrukare med stora enheter. Vi har välutbildade lantbrukare med ganska mycket kapital, särskilt i jämförelse med vissa andra länder – som exempel kan vi ta Polen, som också ligger vid Östersjön.

Det finns uppenbara faktorer som talar för att det är lättare att implementera och få genomslag för ett frivilligt system i Sverige än i de länder som inte har de förutsättningar som Sverige har.

Har regeringen några tankar om hur man kan göra för att få med dem på banan? Även om regeringarna i alla dessa länder måste ta fram ett verktyg kan man ju stoppa där utan att någonting har hänt. Kan Sverige hjälpa till på något sätt? Kan Sverige rent handfast hjälpa Polen eller andra länder?

Anf. 84 JOHN WIDEGREN (M):

Vad gäller förgröningsstödet tycker jag att det är jättebra att det kan vara olika för olika delar av landet och att det är en nationell angelägenhet. Men den senaste perioden har det varit rena dumheter i förgröningsstöden. De har egentligen haft en effekt som har varit motsatt den som var tanken när de infördes.

Det handlar mer om hur man bevakar detta, så att det landar rätt denna gång och så att vi inte får ännu en hel period där vi egentligen har någon som helst nytta av förgröningsstöden.

Anf. 85 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Jag ska försöka att säga någonting allmänt och kort om de två senaste synpunkterna som kom in.

Utifrån mitt perspektiv tror jag att den nya arkitekturen i sig i någon mening hjälper. Kan vi ha en utgångspunkt i att man jobbar mot mål och en större flexibilitet i hur man som nation lever upp till dessa mål är det bra, inte minst kopplat till de dåliga erfarenheter som vi har av exempelvis förgröningsstödet.

Flexibilitet är ju någonting som är bra, men vi är samtidigt medvetna om att vi måste bevaka detta. Det är bra utifrån ett svenskt perspektiv, så länge alla i någon mening ändå jobbar mot målen och inte använder flexibiliteten för att skaffa sig osunda konkurrensfördelar i systemet.

Det var lite grann det jag försökte säga tidigare. Detta är ju någonting där vi hela tiden väger allting mot varandra.

Jag noterade synpunkterna som kom in på växtnäringen i övrigt. Jag vill säga att det som har varit viktigt för oss så här långt är att det är obligatoriskt för varje land att ta fram planer för detta. Det är lite svårt att i detta läge gå in i förhandlingarna och säga att man inte tror på att vissa länder kommer att göra det, för någonstans måste vi utgå från att alla har ett egenintresse av att kunna skaffa sig såväl miljönyttor och ökad produktivitet som hållbara system.

Däremot tar jag till mig synpunkten vad gäller att Sverige kan hjälpa till mer. Givet att vi har legat framme och att vi redan har ett digitalt verktyg får länder gärna sno och titta på detta. Jag tar med mig att fundera på om vi på något sätt kan bidra till kunskapsspridning eller till att på något sätt erbjuda ett riktmärke till länder som så önskar – det får man ju ha respekt för.

Anf. 86 ORDFÖRANDE:

Jag konstaterar att det finns stöd för regeringens här redovisade inriktning.

Vi går vidare till dagordningspunkt 5, Rapport från högnivågruppen om socker.

Anf. 87 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Ordförande! Kommissionen kommer att presentera den rapport och de slutsatser och rekommendationer som högnivågruppen för socker har tagit fram. Efter avskaffandet av EU:s sockerkort 2017 har ökad sockerproduktion i EU skapat obalans på marknaden, vilket har resulterat i lägre EU-priser, ökad export och minskad import.

Det låga marknadspriset föranledde kommissionen – efter påtryckningar från vissa medlemsstater – att tillsätta en högnivågrupp med uppdrag att ta fram en rapport med en lägesrapport och tillgängliga verktyg samt förslag på åtgärder och rekommendationer.

Regeringen har varit aktiv och har drivit på för slutsatser för en ökad marknadsorientering av sockersektorn. Den slutliga rapporten, slutsatserna och rekommendationerna är till stor del i linje med den hållning som har varit den svenska ingången.

Anf. 88 ORDFÖRANDE:

Vi tackar för informationen.

Anf. 89 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

När det gäller övriga frågor är jag beredd att svara på frågor om det finns sådana.

Anf. 90 STAFFAN EKLÖF (SD):

Det gäller den sista punkten, om EU:s och Afrikanska unionens ministermöte i Rom.

Det finns ett arbete för att utveckla Afrikas landsbygd genom investeringar och jobbskapande. Denna fråga har tidigare varit uppe i utskottet. Där förde vi fram en punkt, och jag tänkte höra om den finns med i den deklaration och handlingsplan som nu har skapats. Det handlar om betydelsen för landsbygden av de mindre centralorterna och av att dessa utvecklas och stärks, så att man inte får en flyttrörelse till de stora städerna. Det kan nämligen motverka att landsbygden stärks – det har både ekonomiska och sociala dimensioner.

Jag undrar om denna fråga finns med i handlingsplanen.

Anf. 91 ANNIKA QARLSSON (C):

Jag har bara en liten fundering vad gäller djurskyddet. Vi har ju sett, apropå vad vi talade om på den förra punkten, att högre djurskydd inte följs av flera medlemsländer. Vi kan inte fortsätta att ha en situation där vi antar nya regelverk och medlemsstaterna sedan inte följer dessa.

Är detta någonting som statsrådet på något sätt avser att lyfta upp? Det är ett stort bekymmer att vi äntligen har kommit så långt att vi har fått ett stärkt regelskydd men att detta inte följs.

Anf. 92 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Jag börjar med den första frågan från Staffan Eklöf.

Jag måste erkänna att jag inte rakt upp och ned kan hela detta dokument och hur man har uttryckt det hela i detalj. Däremot kan jag konstatera att perspektivet stad–land finns med. Det lyftes även upp i plenum av vissa länder. Det är inte så att det inte är omhändertaget eller att det inte finns med i tankearbetet eller i texterna. Däremot vågar jag inte kopplat till att vi har haft en specifik synpunkt på en skrivning svara på hur den skrivningen matchar skrivningen i detta dokument.

Anf. 93 Departementsrådet MARIA ROSANDER:

Frågan om stad och land tas upp i denna handlingsplan, precis som statsrådet säger. Frågan om de medelstora städerna tas enligt vad jag känner till inte upp specifikt. Det var ju någonting som togs upp i utskottet men egentligen ingenting som tillfördes till den svenska stånpunkten.

Anf. 94 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Rent allmänt kan jag konstatera att det var ett bra ministerrådsmöte i Rom. Fokus var bland annat mycket på AMR, vilket ju är en annan väldigt viktig hjärtefråga för Sverige. Vi fick också ganska bra gehör för våra stånpunkter på detta område.

När det gäller Annika Carlssons fråga om djurskydd kan jag bara notera att jag delar Annika Carlssons synpunkter på detta. Det är sorgligt att det fortfarande brister på det sätt som det rapporteras om, företrädesvis i andra länder.

Därför tycker jag att det är jättebra att kommissionen tar upp det och påpekar det. Nu vänder man sig till alla länder och ber dem redogöra för hur man arbetar med detta, och det är ändå ett ganska tydligt sätt att sätta tryck på att man ska leva upp till det som vi har beslutat. Det visar också att vi ser att man inte lever upp till det.

För svensk del är det Jordbruksverket som godkänner alla planer. Vi har inte fått någon kritik på det området, men det är bra att man nu följer upp.

Klockan är mycket, men jag kan som kuriositet kort nämna att när det gäller den nya programperioden jobbar Sverige hårt för att djurskyddsfrågorna ska få en fortsatt plats däri. Vi har skrivit brev tillsammans med andra länder kring hur viktigt det är att man fortsätter att jobba med den plattform som har varit grunden för det arbete som ändå har lett fram till exempelvis den här typen av frågor.

Vi är alltså mycket aktiva i den här frågan, och vi lyfter upp den vid alla tillfällen som vi kan.

Anf. 95 ORDFÖRANDEN:

Vi tackar för informationen och för dagens möte. Vi önskar trevlig semester efter rådmötet, förhoppningsvis – eller när den kommer.

§ 1 Utrikes frågor

.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	1
Anf. 3 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	1
Anf. 5 ORDFÖRANDEN.....	2
Anf. 6 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	2
Anf. 7 HANS ROTHENBERG (M).....	2
Anf. 8 DANIEL RIAZAT (V).....	3
Anf. 9 PÅL JONSON (M).....	3
Anf. 10 ROBERT HALEF (KD).....	3
Anf. 11 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	4
Anf. 12 ORDFÖRANDEN.....	5
Anf. 13 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	5
Anf. 14 TINA ACKETOFT (L)	6
Anf. 15 ROBERT HALEF (KD).....	6
Anf. 16 MARKUS WIECHEL (SD).....	7
Anf. 17 HANS ROTHENBERG (M).....	7
Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	7
Anf. 19 ORDFÖRANDEN.....	8
Anf. 20 ROBERT HALEF (KD).....	8
Anf. 21 MARKUS WIECHEL (SD).....	8
Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	9
Anf. 23 ORDFÖRANDEN.....	9
Anf. 24 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	9
Anf. 25 ORDFÖRANDEN.....	9
Anf. 26 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	9
Anf. 27 PÅL JONSON (M).....	10
Anf. 28 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	10
Anf. 29 ORDFÖRANDEN.....	10
Anf. 30 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	10
Anf. 31 ROBERT HALEF (KD).....	11
Anf. 32 DANIEL RIAZAT (V).....	11
Anf. 33 ANNIKA QARLSSON (C).....	11
Anf. 34 PAULA BIELER (SD).....	12
Anf. 35 TINA ACKETOFT (L)	12
Anf. 36 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	13
Anf. 37 ROBERT HALEF (KD).....	14
Anf. 38 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	14
Anf. 39 PAULA BIELER (SD).....	14
Anf. 40 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	14
Anf. 41 ORDFÖRANDEN.....	15
Anf. 42 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	15
Anf. 43 ORDFÖRANDEN.....	15
Anf. 44 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S)	15
.....	16
Anf. 45 ORDFÖRANDEN.....	16

§ 2 Allmänna frågor

Anf. 46	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	16
Anf. 47	ORDFÖRANDEN	16
Anf. 48	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	16
Anf. 49	JOHN WIDEGREN (M)	16
Anf. 50	PÅL JONSON (M)	17
Anf. 51	ANNIKA QARLSSON (C)	17
Anf. 52	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	17
Anf. 53	ORDFÖRANDEN	18
Anf. 54	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	18
Anf. 55	ORDFÖRANDEN	18
Anf. 56	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	18
Anf. 57	ORDFÖRANDEN	19
Anf. 58	PÅL JONSON (M)	19
Anf. 59	ANNIKA QARLSSON (C)	20
Anf. 60	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	20
Anf. 61	ORDFÖRANDEN	20
Anf. 62	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	21
Anf. 63	ORDFÖRANDEN	21
Anf. 64	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	21
Anf. 65	ORDFÖRANDEN	22
Anf. 66	Statsrådet HANS DAHLGREN (S)	22
Anf. 67	ORDFÖRANDEN	22
§ 3 Jordbruk och fiske		23
.....		23
Anf. 68	ORDFÖRANDEN	23
Anf. 69	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	23
Anf. 70	ORDFÖRANDEN	23
Anf. 71	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	23
Anf. 72	ANNIKA QARLSSON (C)	23
Anf. 73	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 74	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	24
Anf. 75	ORDFÖRANDEN	24
Anf. 76	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	24
Anf. 77	ANNIKA QARLSSON (C)	25
Anf. 78	TINA ACKETOFT (L)	25
Anf. 79	STAFFAN EKLÖF (SD)	26
Anf. 80	JOHN WIDEGREN (M)	26
Anf. 81	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	27
Anf. 82	Departementssekreterare ANNIKA SVANTESSON	29
Anf. 83	STAFFAN EKLÖF (SD)	30
Anf. 84	JOHN WIDEGREN (M)	30
Anf. 85	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	30
Anf. 86	ORDFÖRANDEN	31
Anf. 87	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	31
Anf. 88	ORDFÖRANDEN	31
Anf. 89	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	32
Anf. 90	STAFFAN EKLÖF (SD)	32
Anf. 91	ANNIKA QARLSSON (C)	32
Anf. 92	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	32
Anf. 93	Departementsrådet MARIA ROSANDER	32

Anf. 94 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	32	2018/19:49
Anf. 95 ORDFÖRANDEN.....	33	12 juli

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2019